

Plan

Diarienummer
511-1617-2018

Gråberget-Hotagsfjällen SE0720199

Bevarandeplan för Natura 2000-område

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Foto: mostphotos.se.

Fakta om området

Fastställd av Länsstyrelsen: 2018

Namn och områdeskod: Gråberget-Hotagsfjällen, SE0720199

Län: Jämtlands län

Kommun: Krokoms och Strömsund

Skyddsstatus: SAC (Special Area of Conservation / Skydd enligt habitatdirektivet)

Övrigt skydd: Naturreservat

Ägandeförhållanden: Staten via Naturvårdsverket samt enskilda markägare

Areal: 118 040,2 hektar

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län

November 2018

Tryck

Länsstyrelsens tryckeri, Östersund 2018

Löpnummer

2018:202

Diarienummer

511-1617-2018

Publikationen kan laddas ner från Länsstyrelsens hemsida
www.lansstyrelsen.se/jamtland

Innehållsförteckning

Natura 2000	4
Bevarandeplan	4
Tillståndsplikt och samråd	4
Karta och kartverktyg	5
Förklaring av begrepp.....	6
Ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet	8
Beskrivning av området.....	10
Bevarandesyfte och bevarandemål.....	12
Beskrivning av naturtyper och arter	17
Sjöar och vattendrag	17
Fjällhed och gräsmark.....	17
Berg.....	18
Ängsmark	18
Myr och kärr.....	19
Skog	20
Ingående arter	23
Hotbild	24
Hotbild för arterna.....	27
Bevarandeåtgärder.....	29
Bevarandestatus för Natura 2000-området Gråberget-Hotagsfjällen ...	33
Bevarandestatus nationellt för ingående naturtyper	33
Bevarandestatus nationellt för ingående arter	36
Uppföljning	39
Litteratur.....	40

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att reducera risken för utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I art- och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fågelarter i vårt land.

Bevarandeplan

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är skyddat som naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området innehållandes bevarandesyfte, bevarandemål och en förteckning av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information om områdets förutsättningar kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

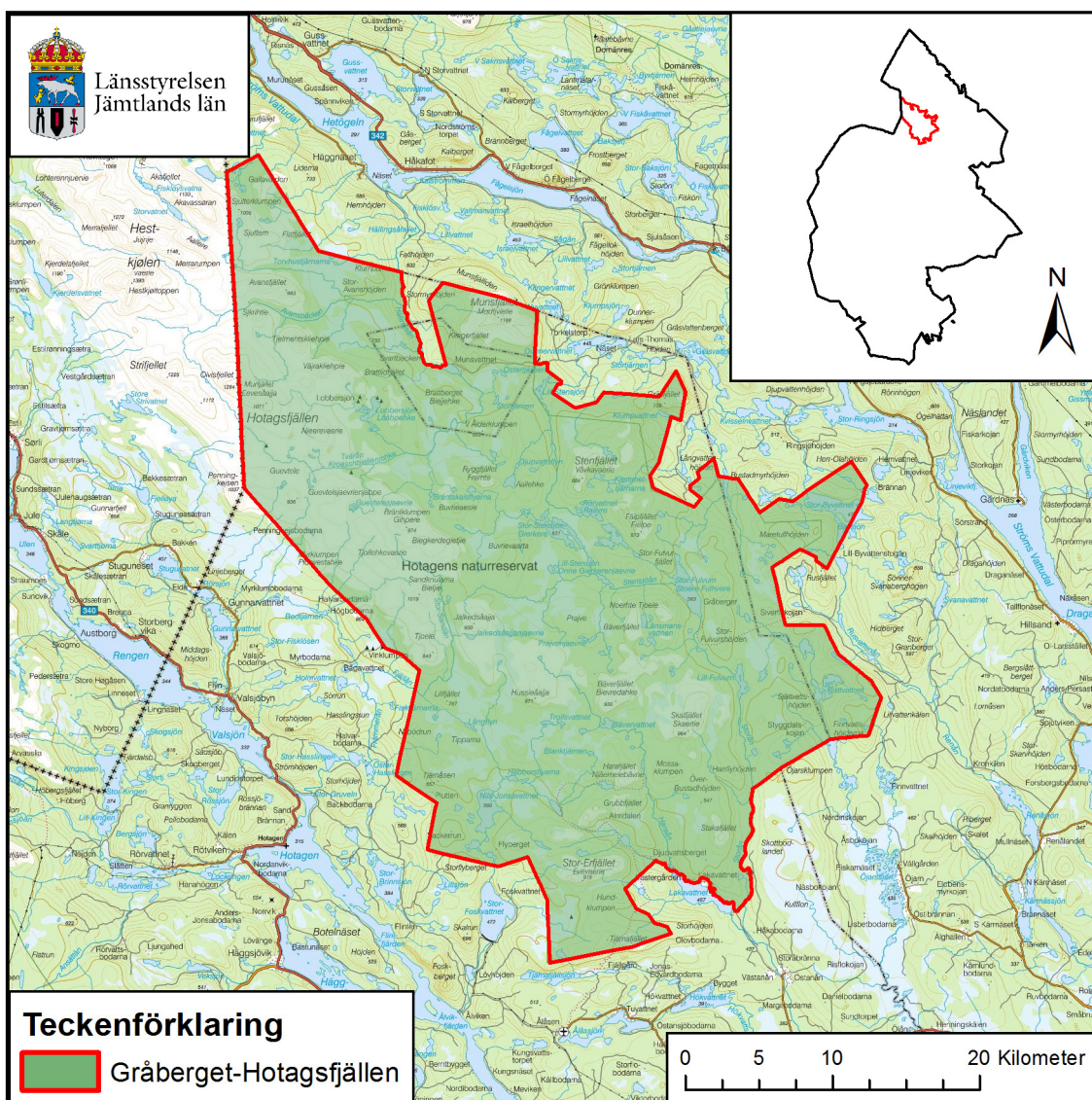
Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap.27–29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Karta och kartverktyg

Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt Natura 2000-område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på "kartverktyget skyddad natur". I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information. Karta över naturtyper hittas efter sökning av område, gå till fliken Kartskikt, avmarkera allt och under Naturtypskarteringar, lägg till Natura naturtypskartan (NNK) och välj Naturtyper (ytor, linjer, punkter). Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. För mer information, se Länsstyrelsens hemsida.

Här nedan finns en översigtskarta över områdets belägenhet.

© Länsstyrelsen Jämtlands län

© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

Förklaring av begrepp

Bevarandesyfte

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är alltid att upprätthålla de förtecknade naturtyperna och arterna i "gynnsam bevarandestatus".

Bevarandemål

Bevarandemålen beskriver vad bevarandesyftet innebär i praktiken för förtecknade naturtyper och arter. Målet skall alltså, helst med hjälp av mätbara parametrar, beskriva vad gynnsam bevarandestatus för aktuell art eller naturtyp innebär. Föreligger redan gynnsam bevarandestatus sätts bevarandemålen ofta så att nuvarande förhållanden ska bibehållas.

Bevarandestatus

Bevarandestatus för en naturtyp bestäms av de faktorer som påverkar naturtypen och dess typiska arter. Med påverkan avses något som på lång sikt kan förändra naturtypens naturliga utbredning, struktur, funktion, eller förändra de typiska arternas möjlighet till överlevnad. En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- » dess naturliga eller hävdvotingade utbredningsområde och de ytor den täcker inom detta område är stabila eller ökande, och
- » den särskilda struktur och de särskilda funktioner som är nödvändiga kommer att finnas under en överskådlig framtid, och
- » bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandestatus för en art bestäms av de faktorer som påverkar arten och som på lång sikt kan förändra den naturliga utbredningen eller storleken hos dess populationer. En arts bevarandestatus anses som gynnsam när:

- » uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli livskraftigt och
- » artens naturliga eller hävdvotingade utbredningsområde inte minskar inom en överskådlig framtid, och
- » det kommer att fortsätta finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.

Habitat

Med habitat menas en miljö som är lämplig för en viss art att leva i. I denna bevarandeplan används begreppet naturtyp ofta som synonym till habitat.

Koder

Varje naturtyp och art som omfattas av art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet har en speciell kod. Förteckningen över koder för arter och naturtyper som återfinns i Sverige hittas på Naturvårdsverkets hemsida: <http://www.naturvardsverket.se>

Dessutom har alla Natura 2000-områden en unik kod.

Prioriterad art eller naturtyp

Utpekade som prioriterade i art- och habitatdirektivet eftersom Sverige som medlem i EU har ett särskilt ansvar för dessa. Prioriterade arter och naturtyper är ofta de mest hotade och/eller så finns deras huvudsakliga utbredningsområde inom EU.

Rödlistad art

Rödlistan är en nationell sammanställning av arters status (utdöenderisk) inom landets gränser. Arternas status bedöms med hjälp av ett antal kriterier som omfattar skattningar av populationsstorlek, förekomst, utbredning och trender. Utifrån en sammantagen bedömning placeras arterna i olika rödlistekategorier. Läs mer på Artdatabankens hemsida: <http://www.artdatabanken.se>

Typisk art

Indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på förändringar.

Ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekat att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art och habitatdirektivet. I tabellerna nedan redovisas samtliga i området påträffade arter och naturtyper som legat till grund för detta. Resterande areal upp till områdets totala areal uppfyller idag inte kriterierna för någon av de naturtyper som ingår i art- och habitatdirektivet.

Observera att arealerna för de ingående naturtyperna endast är generellt uppskattade. Vid en eventuell tillståndsprövning som berör Natura 2000-området, bör därför ett mer detaljerat underlag tas fram över de ingående naturtypernas utbredning och avgränsning.

Trots att området inte är utpekat enligt fågeldirektivet listas även de fågelarter som påträffats, eller där spår av arten påträffats, i området och omfattas av det direktivet i tabell 3 nedan. Att en fågelart är upptagen nedan betyder alltså inte med automatik att den häckar i området. Eftersom området inte har utsetts med avseende på fågeldirektivet nämns inte dessa fågelarter senare i rapporten.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.

Kod	Naturtyp	Uppskattad areal	Bevarandestatus
3130	Ävjestrandsjöar	2 500 hektar	Gynnsam
3220	Alpina vattendrag	150 hektar	Gynnsam
4060	Alpina hedar	17 000 hektar	Gynnsam
4080	Alpina videbuskmarker	3 400 hektar	Gynnsam
6150	Alpina silikatgräsmarker	3 400 hektar	Gynnsam
6170	Alpina kalkgräsmarker	3 400 hektar	Gynnsam
6430	Högörtängar	30 hektar	Gynnsam
6520	Höglänta slätterängar	5 hektar	Gynnsam
7140	Öppna mossar och kärr	1 700 hektar	Gynnsam
7230	Rikkärr	300 hektar	Gynnsam
7310*	Aapamyrar	2 000 hektar	Gynnsam
8110	Silikatrasmarker	100 hektar	Gynnsam
8120	Kalkrasmarker	50 hektar	Gynnsam
9010*	Taiga	36 000 hektar	Gynnsam
9040	Fjällbjörskog	20 300 hektar	Gynnsam
9050	Näringsrik granskog	3 400 hektar	Gynnsam
91D0*	Skogbevuxen myr	2 200 hektar	Gynnsam

*= Prioriterad naturtyp enligt art- och habitatdirektivet.

Tabell 2. Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet.

Kod	Art	Svenskt namn	Bevarandestatus
1355	Lutra lutra	Utter	Okänd
1361	Lynx lynx	Lodjur	Okänd
1911	Alopex lagopus	Fjällräv	Okänd
1912	Gulo gulo	Järv	Okänd
1912	Gulo gulo	Järv	Okänd

Tabell 3. Fågelarter ingående fågeldirektivet som observerats eller där spår av arten observerats i området.

Kod	Art	Svenskt namn
A 104	Bonasa bonasia	Järpe
A 108	Tetrao urogallus	Tjäder
A 236	Dryocopus martius	Spillkråka
A 241	Picoides tridactylus	Tretåig hackspett
A 091	Aquila chrysaetos	Kungsörn
A 102	Falco rusticolus	Jaktfalk

Beskrivning av området

Natura 2000-området Gråberget-Hotagsfjällen med en yta av cirka 118 040 hektar, ligger i nordvästra Jämtland och består av genuin vildmark. Det sjö- och myrrika fjällområdet utgörs av Hotagsfjällen och delar av omgivande skogsområden. Området är sedan år 1993 skyddat som naturreservat.

Merparten av själva fjällområdet är relativt flackt. De högsta topparna är Murfjället och Munsfjället som ligger på omkring 1 200 meter över havet, men här finns också lägre toppar som Stensfjället, Gråberget, Skalfjället, Stor-Erfjället och Vinklumpen. Berggrunden utgörs av fjällbergarter som vid fjällkedjeveckningen skjutits över i skollorna Seveskollan i väster och Offerdalsskollan och Hotagenskollan i öster.

Dödisgropar och Rogenmorän

När den senaste inlandsisen smälte av för ungefär 10 000 år sedan lämnade den efter sig stora mängder jord, sten och block. Det material som avsattes direkt av isen kallas för morän.

Nästan hela området är täckt av blockfattig, grusig och moig morän, vars ytformer ofta är väl utvecklade och vittnar om omfattande dödis-avsmältning. Man hittar vacker Rogenmorän till exempel norr och söder om Bäverfjället och öster om Murfjället. Uppe på fjällplatån har moränen lagt sig i kullar och mellan dem har ett stort antal småsjöar bildats.

Urskog

Inom området finns två urskogsområden, Gråberget i öster och Tjärnafjäll i söder, som båda är mycket värdefulla ur naturvårdssynpunkt. Gråberget är länets förnämligaste och största urskogsområde med en stor andel grovstammig och högväxt granskog. De äldsta träden är drygt 350 år gamla. Urskogsområdet Tjärnafjäll sträcker sig från fjället Tjärnafjäll ända upp till Stor-Erfjället och består mestadels av granskog. Skogen är olikåldrig med högsta trädåldrar på cirka 400 år. Utöver dessa två har reservatet andra vidsträckta och urskogsartade naturskogar som är nästan helt opåverkade av skogsbruk.

Mosaik av rishedar och myrmarker

Den varierande nederbörds mängden i området har stor betydelse för vegetationen i reservatet. Björkskogen breder främst ut sig i öster, medan myrmarkerna tagit dess plats i väster. I reservatet finns stora arealer av olika slags myrmark – backkärr, våta kärr, blandmyrar och mossar. Kalfjället domineras av torra rishedar, medan det längre mot sydöst övergår i friskare rishedar med dvärgbjörk, blåbär och lappljung som bryts upp av smala kärrstråk med gråviden.

Variationsrikedom

Den mycket variationsrika och orörda naturen skapar en utmärkt hemvist för många djurarter. Här finns stora rovdjur som björn, järv, fjällräv och lo samt kungsörn, fiskgjuse och fjällvråk. Jaktfalk, pilgrimsfalk och berguv har också börjat häcka i området. I vattnen finns bäver och den ovanliga uttern och bland fiskarterna dominerar röding, öring och sik.

Sjöar och vattendrag

Ett flertal större sjöar finns i reservatet, till exempel Stor-Fulvurn, Stor-Stensjön, Fälpvattnet, Rörvattnet och Nils-Jonsavattnet. Dessutom finns det ett mycket stort antal mindre sjöar och fjälltjärnar. Sammanlagt är ett 40-tal vatten upplåtna för fiske.

Den helt oreglerade och numera naturreservatsskyddade Ammerån som flödar från Hammerdal och nästan ända till Hammarstrand har sina källflöden – den långsträckta Storån – i Hotagsfjällen.

Levande fjällgårdar och samisk kultur

Hela området präglas av samiskt liv och arbete, allt från lämningar från tidigaste fångstkulturen till dagens anläggningar. Kulturlämningarna är därför i huvudsak samiska, såsom kåta- och gärdesplatser. Värdefulla kulturmiljöer finns vid fjällgårdarna Almdalen och Bågavattnet. Vid Bågavattnet ligger också den samiska kulturmiljön Vinklumpens lappläger, ett gammalt vår- och höstviste som fortfarande används av Jiingevaerie sameby. Bågavattnet och Vinklumpen ligger strax utanför reservatet.

Jiingevaeries trakter

Största delen av reservatet är renbetesfjäll där Jiingevaerie sameby har åretruntmarker för renskötseln.

Tabell 4. Exempel på rödlistade arter inom Natura 2000-området Gråberget

Hotagsfjällen.

Förklaring av förkortningarna för rödlistans olika hotkategorier enligt Artdatabanken:

EX=Utdöd, EW=Utdöd i vilt tillstånd, RE=Nationellt utdöd, CR = Akut hotad, EN = Starkt hotad, VU = Sårbar, NT = Nära hotad, LC=Livskraftig och DD = Kunskapsbrist.

Latinskt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Picoides tridactylus</i>	Tretåig hackspett	NT
<i>Falco rusticolus</i>	Jaktfalk	VU
<i>Aquila chrysaetos</i>	Kungsörn	NT
<i>Alopex lagopus</i>	Fjällräv	EN
<i>Lutra lutra</i>	Utter	NT
<i>Lynx lynx</i>	Lodjur	VU
<i>Gulo gulo</i>	Järv	VU

Bevarandesyfte och bevarandemål

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet för området är att samtliga ovan utpekade naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet skall upprätthållas i gynnsam bevarandestatus. Dessutom ska möjligheter ges till vetenskapliga studier och rörligt friluftsliv.

Bevarandemål för de utpekade naturtyperna

För att konkretisera ovanstående syfte fastställs bevarandemål enligt nedan. Efter att basinventeringen genomförts för alla Natura 2000-områden under 2005 – 2008 kommer vi att ha bättre underlag. Då kommer nedanstående bevarandemål att uppdateras.

Typiska arter

För samtliga nedan uppräknade naturtyper gäller att populationerna av flertalet typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt.

Ävjestrandsjöar (3130)

AREAL

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga cirka 2 500 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

- » Naturliga förhållanden avseende vattenföring, flödesdynamik och artsammansättning.
- » God vattenkvalitet, det vill säga näringsfattigt och oftast klart vatten (förutom vid snösmältning) med låg belastning av miljöföroreningar.
- » Inga mänskligt skapade hinder så att vandringsvägarna för vattenlevande organismer är fria.
- » Förekommande störningsmoment såsom ishyvling, strandbete eller översvämning
- » Kortskottsvegetation (till exempel notblomster, strandpryl, braxengräs, klotgräs)
- » Periodvis blottlagda stränder med annuell (ettårig) vegetation.

Alpina vattendrag (3220)

AREAL

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga cirka 150 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

- » Naturliga förhållanden avseende vattenföring, flödesdynamik och artsammansättning.
- » God vattenkvalitet, det vill säga näringsfattigt och oftast klart vatten (förutom vid snösmältning) med låg belastning av miljöföroreningar.
- » Vattendragets omgivning skall vara naturliga med till exempel örtrik vegetation, salix, fjällbjörk och våtmarker.
- » Inga mänskligt skapade hinder så att vandringsvägarna för vattenlevande organismer är fria.

Alpina hedar (4060)**AREAL**

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga cirka 17 000 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

- » Inga skador i växttäcknet efter mänsklig påverkan som till exempel terrängkörning eller annat slitage.
- » Betespräglad efter extensivt renbete.
- » Ingen negativ förändring av täckningsgraden av mark-, fält-, busk- och trädskikt.
- » Videbuskmarker: Viss översilning av näringsrikt vatten.

Alpina videbuskmarker (4080)**AREAL**

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga cirka 3 400 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

- » Inga skador i växttäcknet efter mänsklig påverkan som till exempel terrängkörning eller annat slitage.
- » Betespräglad efter extensivt renbete.
- » Ingen negativ förändring av täckningsgraden av mark-, fält-, busk- och trädskikt.
- » Videbuskmarker: Viss översilning av näringsrikt vatten.

Alpina silikatgräsmarker (6150)

AREAL

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga cirka 3 400 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

- » Den öppna arealen ska motsvara minst dagens nivå.
- » Täckningsgraden av botten-, fält-, busk- och trädskikt bör inte nämnvärt förändras.
- » Markslitage på grund av till exempel terrängkörning och promenadvägar är försumbar.
- » Ibland ett extensivt renbete.
- » Arealen för snölegevegetation är stabil.

Alpina kalkgräsmarker (6170)

AREAL

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga cirka 3 400 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

- » Kalkpåverkan/högt pH på grund av kalkrik berggrund eller genom tillrinnande markvatten.
- » Den öppna arealen ska motsvara minst dagens nivå.
- » Täckningsgraden av botten-, fält-, busk- och trädskikt bör inte nämnvärt förändras.
- » Markslitage på grund av till exempel terrängkörning och promenadvägar är försumbar.
- » Ibland ett extensivt renbete.

Högörtängar (6430)

AREAL

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga cirka 30 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

- » Ogödslad naturbetesmark och/eller slåttermark.
- » Artrik, tjock grässvål som följd av årligt bete och/eller årlig slåtter och röjning av buskvegetation.
- » Vålhävdad vid sommarens slut.
- » Upprepad störning som gör vedväxter konkurrenssvaga, såsom till exempel kraftig islossning eller vårfrost. (inte samma hävdbehov).

Höglänta slätterängar (6520)**AREAL**

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga cirka 5 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

- » Ogödslad naturbetesmark och/eller slättermark.
- » Artrik, tjock grässvål som följd av årligt bete och/eller årlig slätter och röjning av buskvegetation.
- » Vålhävdad varje år genom slätter och eventuellt efterbete.

Våtmark**AREAL**

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga för:

- » Öppna mossar och kärr (7140) cirka 1 700 hektar.
- » Rikkärr (7230) cirka 300 hektar.
- » Aapamyrrar (7310) cirka 2 000 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

För alla typer:

- » Naturlig hydrologi, opåverkad av dikning och annan markavvattning
- » Den öppna arealen ska motsvara minst dagens nivå.
- » De eventuella befintliga strukturer som finns såsom tuvor, dråg, strängar, gölar, gungflyn med fler ska finnas kvar i samma omfattning och spridning med undantag av naturliga förändringar.
- » Täckningsgraden av botten-, fält-, busk- och trädsikt bör inte nämnvärt förändras. Undantaget då förändringen är en för naturtypen positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- » Markslitage på grund av mänsklig påverkan som till exempel terrängkörning, promenadvägar eller annat slitage är försumbar.

SPECIFIKT FÖR RIKKÄRR (7230):

- » Ständig tillförsel av basrik/alkaliskt/kalkhaltigt vatten.

Berg

AREAL

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga för:

- » Silikatrasmarker (8110) cirka 100 hektar.
- » Kalkrasmarker (8120) cirka 50 hektar.

Skog

AREAL

Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga för:

- » Taiga (9010) cirka 36 000 hektar.
- » Fjällbjörkskog (9040) cirka 20 300 hektar.
- » Näringsrik granskog (9050) cirka 3 400 hektar.
- » Skogbevuxen myr (91D0) cirka 2 200 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

- » Endast inhemska trädslag får förekomma.
- » Ingen eller försumbar påverkan på hydrologin från till exempel markavvattning.
- » Skogen ska vara flerskiktad och/eller olikåldrig.
- » Markslitage till följd av mänskliga aktiviteter (till exempel terrängkörningsspår) är försumbart.

SPECIFIKT FÖR TAIGA (9010) OCH NÄRINGSRIK GRANSKOG (9050):

- » Död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier skall förekomma med i genomsnitt minst 40 kubikmeter (nedre tröskelvärde 20 kubikmeter) per hektar alternativt med i genomsnitt
- » minst 20 procent (nedre tröskelvärde 15 procent) av virkesvolymen
- » I genomsnitt cirka 20 till 35 procent av den döda veden skall vara stående.

SPECIFIKT FÖR SKOGBEVUXEN MYR (91D0):

- » Krontäckningen ska vara minst 25 procent.
- » Minst 25 procent av det totala virkesförrådet död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier ska förekomma.

Bevarandemål för de utpekade arterna

För arterna lodjur, järv, fjällräv och utter är målet att området skall hysa en naturligt förekommande livskraftig population, det vill säga den nuvarande utbredningen samt antalet skall inte tillåtas att minska annat än inom ramen för naturlig succession och variation.

Beskrivning av naturtyper och arter

Sjöar och vattendrag

Ävjestrandsjöar (3130)

Näringsfattiga eller svagt näringsrika sjöar upp till fjällen. Stränderna är grunda, ibland betespräglade. Vegetationen består av akvatiska arter som strandpryl och braxengräs samt av annueller (ettåriga växter) på blottlagda strandzoner. Naturtypen har naturligt näringsfattigt eller svagt näringsrikt och relativt klart vatten med låg grad av antropogen belastning avseende bland annat humus, försurande ämnen, partiklar (grumlande ämnen), näringsämnen och miljögifter. Representativa objekt av naturtypen har stora naturliga vattenståndsfluktuationer på flacka bottenar. Det är viktigt att vattenståndsvariationer och hydrologi inte försämras. Vidare ska artsammansättningen vara utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar och det är positivt om vandringsvägarna i anslutande vattensystem är utan mänskligt skapade vandringshinder.

Alpina vattendrag (3220)

Alpina vattendrag med örtrik strandvegetation förekommer i den alpina regionen, i avrinningsområdenas övre delar. De är därmed en delmängd av många större vattensystem i norra Sverige. De alpina vattendragen är ofta opåverkade och har naturliga omgivningar med örtrik vegetation, salix, fjällbjörk och våtmarker. Viktiga förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är en naturlig vattenföring, flödesdynamik och artsammansättning samt god vattenkvalitet och fria vandringsvägar (inga mänskliga hinder). Förhållandena i angränsande strandmiljöer och tillrinningsområden är av väsentlig betydelse för gynnsam bevarandestatus.

Fjällhed och gräsmark

Alpina hedar (4060)

Fjällhedar och boreala hedar med dvärgvuxen och krypande busk- och risvegetation. De kan utvecklas på såväl kalkfattiga som på mer basiska marker. En förutsättning för gynnsam bevarandestatus är ett extensivt renbete. Vid intensivare renbete övergår denna typ i gräsmarker.

Alpina videbuskmarker (4080)

Videbuskmarker i fjällen och subarktiska områden. De uppträder ofta kring bäckar, där de kan breda ut sig över stora arealer. Videbuskmarkerna kan bitvis vara svårgenomträngliga och saknar då undervegetation, ibland glesare och då med en vegetation av gräs och örter. Ett extensivt renbete är en förutsättning för gynnsam bevarandestatus.

Alpina silikatgräsmarker (6150)

Silikatgräsmarker (en silikatbergart såsom exempelvis granit är sur) finns i fjällen samt i höglänta områden i den boreala regionen. Vegetationen är artfattig med arter såsom klynnetåg, styvstarr, mossor och lavar. Naturtypen bildas i regel på torra, vindexponerade ytor i områden med kalkfattig berggrund. Jordtäcket är i

regel tunt och består till största delen av vittringsmaterial. Det krävs vanligen ett extensivt renbete för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för naturtypen.

Alpina kalkgräsmarker (6170)

Kalkrika gräsmarker i fjällen och fjällnära områden med dominerande gräs och lågörter. Floran är mycket artrik, ibland med inslag av exklusiva fjällväxter. Vissa typer är sedan länge påverkade av ett extensivt renbete. För vissa typer översilad mark och/eller ett extensivt renbete en förutsättning för gynnsam bevarandestatus.

Berg

Silikatrasmarker (8110)

Silikat-rasbranter förekommer i bergsområden och de kan vara stenbrott eller ha bildats på naturlig väg. Vegetationen domineras av mossor, lavar och ormbunksväxter. Nedanför kalfjället är rasbranterna i den nedre delen ofta glest trädbevuxna. I lokalklimatiskt gynnade lägen förekommer artrikare växtsamhällen och ett stort lövträdsinslag. De övre delarna är ofta viktiga tillhåll för bland annat hotade rovfåglar.

Kalkrasmarker (8120)

Basiska, ofta kalkrika rasbranter i bergsområden med kallt klimat. Till typen hör blockrika sluttningar och branter, vittringsbranter eller erosionsmarker i fjäll- och andra bergsområden med lättvittrade bergarter. Floran innehåller ofta sällsynta, konkurrenssvaga arter. De övre delarna av rasbranterna är viktiga tillhåll för bl.a. hotade rovfågelarter. Viktigt för gynnsam bevarandestatus är bland annat måttlig störning från tramp (såväl människor eller djur) samt opåverkad hydrologi. Det senare inkluderar att skogen nedanför branten är intakt (då sådan finns) eftersom det påverkar fuktighetsförhållandena i branten.

Ängsmark

Högörtängar (6430)

Ofta näringsrika högörtsamhällen i såväl höglänt som låglänt terräng. Naturtypen uppträder ofta som en igenväxningsfas av en frisk-fuktig betesmark, där hävden upphört. Enligt definitionen för naturtypen ingår såväl hävdade som ohävdade marker. Viktigt med bibehållen vattenregim.

Höglänta slätterängar (6520)

Artrika, höglänta slätterängar på torra till friska marker, främst i fjällnära och andra höglänta områden. Ibland finns i vegetationen ett inslag av fjällväxter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus på högörtängarna och de höglänta slätterängarna:

- » Hävd och röjning av igenväxningsvegetation. Skötseln utformas enligt objektets speciella natur- och kulturvärden. Objektets hävdhistoria bör i första hand vara vägledande.
- » I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom från djur som betar i objektet), dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.

Myr och kärr

Öppna mossar och kärr (7140)

En relativt mångskiftande naturtyp. Myrar i så kallade aapamyrkomplex, myrar med mer än 25 procent krontäckning och kärr med mer än 70 procent krontäckning räknas dock till andra naturtyper. Naturtypen är ofta en viktig häckningslokal för olika fågelarter. Generellt har våtmarker en viktig funktion i landskapet genom att till exempel jämna ut vattenflöden. Genom sin ofta mosaikartade uppbyggnad med stor variation av blöthetsgrad, öppenhet och olika strukturer ger de goda förutsättningar för många olika arter att leva här.

Rikkärr (7230)

Rikkärr är öppna eller skogklädda kärr (ett kärr är en myr som påverkas av vatten från omgivande fastmark) med ständig tillförsel av mineralrikt vatten från omgivningen. pH-värdet är högre än i andra myrtyper, vanligen 6 eller högre. Vegetationen domineras av olika stråväxter och örter. Bottenskiktet byggs vanligen upp av så kallade brunmossor. Många rikkärr har hävdats genom ängsbruk och betesdrift.

Aapamyrar (7310)

Aapamyrar är större myrkomplex som oftast domineras av kärr i de centrala delarna. Strängflarkkärr och olika typer av blandmyrar räknas alltid till aapamyrar. Andra myrtyper som kan ingå i dessa komplex är nordliga mossar av rostvitmossatyp, topogena (plana eller svagt sluttande) och soligena (sluttande) kärr, backkärr och sumpskog. Aapamyren är nordlig och bäst utbildad i norra Sverige. Generellt sett har våtmarkerna en viktig funktion i landskapet genom att till exempel jämna ut vattenflöden. De är också ofta mosaikartat uppbyggda med en stor variation av blöthetsgrad, öppenhet, strukturmönster och artsammansättning.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- » Hydrologi och hydrokemi ska inte påverkas negativt.
- » Täckningsgraden av bottenfält- busk och trädskikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare. Undantaget då det är en positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- » De strukturer som finns på myren bibehålls i samma omfattning och geografiska spridning. Undantaget naturliga förändringar eller positiva förändringar efter restaurering. Exempel på strukturer är tuvor, höljor, slukhål, dråg, gungflyn.
- » Hävd i form av återkommande röjningar, slåtter eller extensivt bete kan vara en förutsättning för att naturvärden knutna till den öppna miljön ska bibehållas.
- » Specifika förutsättningar för vissa naturtyper.
- » I Rikkärr (7230) ska det dessutom finnas ständig tillgång på framspringande baskatjonrikt vatten.
- » Vattendragens mader i Öppna mossar och kärr (7140) bör ha så naturlig vattenregim som möjligt.

Skog

Taiga (9010)

Taiga förekommer i hela Sverige förutom den sydligaste delen. Naturtypen är en mångskiftande naturtyp som återfinns på allt från torr till fuktig fastmark och i allt ifrån fattiga till rika näringsförhållanden. Såväl gran som tall som lövträd (dock ej fjällbjörk) kan dominera trädskiktet. Brand har varit en mycket viktig störningsfaktor med återkommande bränder i stora delar av den västliga taigan i Jämtlands län. Många hotade arter är beroende av brand för sin existens. Lika viktiga är emellertid de brandrefugiala områdena. Det är områden som aldrig eller sällan brunnit. Där har arter som har sämre förmåga att klara storskaliga störningar kunnat överleva.

Naturtypen delas in i undergrupper: A. granskog, B. tallskog, C1. Barrblandskog, C2. Blandskog, D. triviallövskog, E. kalmark/glest beskogad mark med mycket död ved efter störning (exempelvis brandfält), F. naturliga successionsstadier efter störning, (exempelvis barr-, löv- eller blandbrännor)

Närmare fjällen har det emellertid som regel gått längre tid mellan bränderna och det är troligt att dessa vanligen grandominerade skogar har brunnit mycket sällan. De fjällnära, urskogsartade, skogarna har mycket höga naturvärden genom sin orördhet och storlek och är en betydelsefull del av den sista vildmarken i Sverige. Den skogliga kontinuiteten, det vill säga den tid som det vuxit skog på en plats, kan vara betydelsefull för vissa arter och den fjällnära västliga taigan har ofta en mycket lång kontinuitet. Viktiga substrat för den västliga taigans biologiska mångfald är gamla träd av tall och gran och död ved som torrakor, högstubbar och lågor liksom äldre lövträd av asp och sälg.

Fjällbjörkskog (9040)

Skog med dominerande fjällbjörk i den subalpina zonen i fjällområden. Fjällbjörken är här konkurrenskraftig på grund av djupa snöförhållanden och sen snösmältning. Olika vegetationstyper uppträder beroende på jordmån och exponering. De fattigaste typerna är rika på lavar och ris, de rikaste domineras av högrörter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- » Kontinuitet av fjällbjörk.
- » Topografi och klimat med mycket snö och sen snösmältning.
- » Översilade eller genomsilade sluttningar, alternativt kalkrik jordmån eller berggrund, är en förutsättning för de rikare typerna.
- » Naturliga lämmel- och ripyckler är en förutsättning för till exempel fjällräv och fjälluggla.
- » Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, som till exempel stormfällningar, insektsangrepp (till exempel massangrepp av fjällbjörkmätare), översvämningar och laviner.

Näringsrik granskog (9050)

Barrskogar eller blandskogar med gran på näringsrika jordar. Lokalerna ligger ofta i sänkor, dalbottnar eller sluttningar med finsediment och/eller rörligt markvatten. Översilning kan förekomma. Naturtypen förekommer bl.a. i raviner och andra sluttningar. Naturtypen ligger ofta på mullrika brunjordar som kan vara allt från torra till blöta. Skogen ska ha en krontäckning på över 30 % och gran ska vara dominerande trädslag. Naturtypen är ofta mycket artrik när det gäller gräs, ormbunkar, örter och marklevande svampar. De viktigaste störningarna har varit t.ex. stormfällningar, översvämningar och extrema klimatsituationer. De näringsrika granskogarna kan ha brunnit men det har i så fall skett sällan.

Skogbevuxen myr (91D0)

Myrar som är bevuxna med barr-, bland- eller lövskog. Krontäckningen skall vara minst 25 procent. Samtliga tallmossar räknas till denna typ, medan de skogbevuxna kärren (där vatten tillförs även från anslutande fastmark) får ha en krontäckning på högst 70 procent. Vid tätare krontäckning räknas de till sumpskog. Vegetationen domineras av bland annat glasbjörk, tall, gran, ris, starr och vitmossarter. De skogbevuxna myrarna har ofta en lång kontinuitet. Insektsproduktionen i sumpskogar är ofta hög, till exempel är skogshönsens kycklingar under våren beroende av sumpskogen för födosök. De är en viktig del av vattnets storskaliga kretslopp genom att till exempel jämna ut vattenflöden. Genom sin ofta mosaikartade uppbyggnad med stor variation av blöthetsgrad, öppenhet och olika strukturer ger de goda förutsättningar för många olika arter att leva här.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus i skogen:

- » Skoglig kontinuitet med en varierad åldersstruktur och gamla träd. Skogen kan dock tidigare ha påverkats av exempelvis skogsbruksåtgärder men det är viktigt att den nu är naturskogslig och att arter med naturskogskrav har lyckats återkolonisera området.
- » Skogen ska vara uppvuxen med undantag för om naturliga störningsprocesser (exempelvis brand, insekter, stormar och andra extrema väderlekssituationer) eller skötselåtgärder i syfte att efterlikna dessa har påverkat området.
- » Förekomst av viktiga substrat såsom exempelvis:
 - Död ved i form av högstubbar, grenar, torrträd, hålträd, lågor med mera av olika trädslag och nedbrytningsgrad.
 - Gamla och grova träd av olika trädslag.
 - Lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd) av till exempel asp, sälg och rönn.
- » Naturlig dynamik, vilket omfattar naturliga störningar såsom exempelvis stormfällningar och insektsangrepp.
- » Opåverkad hydrologi.

Specifika förutsättningar för vissa naturtyper

- » Taiga (9010): I områden med brandhistorik är vissa typer av bränd ved en förutsättning för många arter. Brandrefugier (områden där brand sällan eller aldrig förekommit) såsom till exempel fuktigare granskogar, sumpskogar, raviner etc. förutsätter en buffertzoon mot hyggen och brandfält.
- » Näringsrik granskog (9050): Näringsrika basiska jordar och/eller kalk, grönsten eller andra basiska bergarter.
- » Skogbevuxen myr (91D0): Rätt växtbetingelser och pH för vitmossor (ibland brunmossor).

Ingående arter

Utter (1355)

För ett livskraftigt bestånd av utter krävs stora områden med mer eller mindre sammanhängande vattensystem. Honors och hanars hemområde omfattar ett område på cirka 28 kilometer respektive 45 kilometer strandlängd. Mellan könen kan hemområden överlappa varandra. Optimala miljöer för utter är vatten som erbjuder riklig tillgång på lättillgänglig föda året runt och som har tillgång till områden där uttern kan vila ostört, föda upp ungar etc. Uttern är vintertid beroende av strömmande vatten som ger möjlighet till näringsfångst när sjöarna blir islagda. Utterns föda består mestadels av fisk som till exempel lake, simpbor och karpfiskar, men även groddjur, kräftor, större insekter, fåglar och mindre däggdjur kan ingå i dieten. Den kan, då den uppsöker nytt revir eller partner, förflytta sig långa sträckor, förmodligen flera tiotals mil, även på land tillsynes utan anknytning till vatten.

Lodjur (1361)

Lodjuret kräver viltrika marker där födan utgörs av allt från gnagare till större djur som rådjur och ren. Lodjuret finns i stor utsträckning i kuperade och ostörda marker, främst i skogsbygder men under senare år har den också expanderat till fjällnära områden. Lodjurets hemområde är flera kvadratmil stort, och enstaka djur kan förflytta sig tiotals mil på jakt efter ett revir eller en partner. Viss skydds jakt är tillåten på lodjur.

Järv (1912)

I vårt land är järven starkt knuten till fjällen och de fjällnära skogsområdena. Det finns få dokumenterade föryngringar i skogslandet nedanför fjällskogarna. Renen är ett viktigt bytesdjur, men den snyltar dessutom på andra rovdjurs bytesrester. Bytesrester göms regelbundet på skyddade ställen och kan nyttjas under hela vintern. Revir uppgår till en eller två kvadratmil för en ynglande hona medan hanarnas revir är mångdubbelt större och överlappar flera honors. Järven kan förflytta sig tiotals mil.

Fjällräv (1911)

Under åren 2001–2004 konstaterades 9, 4, 1 respektive 13 kullar i Sverige. Sistnämnda år föddes närmare 100 valpar och i Norge konstaterades ytterligare nio kullar. Under den senaste tioårsperioden uppgår antalet könsmogna fjällrävar i medeltal till 25 till 50 och den norska till ungefär lika många. De svenska och norska fjällrävarna tillhör samma population, men situationen är inte bättre i Norge än i Sverige. Dessutom har den finska populationen nyligen dött ut. Ett mycket svagt bestånd finns även längs Kolahalvöns nordkant, vidare finns arten österut från östra sidan av Vita havet samt på Island och Svalbard.

Hotbild

Här beskrivs de viktigaste hoten vi idag känner till mot Natura 2000-området. Andra hot som idag är okända kan bli aktuella i framtiden liksom mer storskaliga och diffusa hot såsom till exempel klimatförändringar. Exempelvis skulle en global klimatförändring mot ett varmare klimat kunna ge kraftigt förändrad vegetation och artsammansättning. I föreliggande bevarandeplan har ingen hänsyn tagits till detta. Skulle ett sådant scenario bli verklighet får man i framtiden ta ställning till hur bevarandeplanen ska anpassas till det.

Hotbild för skogen

Nationellt sett är skogsbruk det största hotet mot de i området ingående naturtyperna. Eftersom att området nu skyddas som naturreservat torde inte skogsbruket längre vara ett lika uttalat hot.

ANDRA HOT:

- » Skogsgödsling, spridning av aska eller kalkning av kringliggande områden.
- » Luftföroreningar och ökat kvävenedfall kan förändra näringsstatus och artsammansättning.
- » Ett för stort viltbete kan innebära att tall- och lövträdsföryngring inte får chans att växa upp till fullstora träd.
- » Terrängkörning eller annan aktivitet som innebär betydande markslitage.

TILLKOMMANDE HOT FÖR VISSA NATURTYPER:

Taiga (9010)

- » Brist på bränder ger minskad mängd nybränd ved och mark, vilket är ett hot för många brandberoende arter, samt kan ge en tillväxt av humuslagret med efterföljande vegetationsförändringar.
- » Graninvandring, på grund av väl utförd brandbekämpning, kan vara ett hot mot flerskiktade tallskogar och lövskogar som tidigare uppkommit efter brand.
- » Vid framförallt lövsuccessioner är det ett hot att man inte kan räkna med att dessa inte kan upprätthålla förutsättningarna för den nuvarande biologiska mångfalden under längre tid än några decennier. Det krävs alltså att förutsättningar för nya lövsuccessioner skapas dit de nuvarande värdena kan sprida sig, vilket vid små Natura 2000-områden kan vara svårt att tillfredsställa inom dessa områden.

Skogbevuxen myr (91D0)

- » Torvutvinning i objektet eller i intilliggande öppna myrar.
- » Ingrepp i kringliggande vattenytans hydrologi, eller förändrad vattenregim i ett vattendrag.
- » Kalkning, gödsling och/eller spridning av aska.
- » Exploatering i form av kommunikationsleder, anläggningar etcetera kan skada objektet, antingen som en direkt effekt eller genom anläggningsarbetet.

Hotbild för myrarna

- » "Körskador" vid körning i terrängen med exempelvis fyrhjuling.
- » Trampskador kan uppstå av vilt kring saltstenar som satts ut för viltvård.
- » Förändrad hydrologi och hydrokemi beroende på exempelvis dikning, skogsbruk på närliggande fastmark.
- » Igenväxning pga. upphörd hävd.
- » Intensivt bete med tillhörande tramp kan skada bottenskiktet i främst blöta rikkärr.
- » Torvbrytning för energi- och jordförbättringsändamål.
- » Samhällsbyggande med nya kommunikationsleder, anläggningar etc.
- » Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen riskerar ge drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning.
- » Igenväxning pga. markavvattning och kvävedeposition kan innebära att proportionerna mellan olika arter i botten och fältskikt allvarligt förändras.

Hotbild för fjällen

De fjällnära ekosystemen är formade av ett kärvt klimat vilket innebär att det kan ta lång tid för naturen att återhämta sig efter mänskliga störningar.

Terrängkörning eller annan aktivitet som leder till omfattande markslitage är ett stort problem på många ställen i länet, inte minst i fjällen och de fjällnära områdena. Våtmarker är ofta särskilt känsliga eftersom spåren här kan fungera som diken och det tar ofta mycket lång tid innan naturen reparerat skadan.

Ett extensivt renbete är ofta en förutsättning för gynnsam bevarandestatus. Ett för hårt betestryck och för mycket tramp från renar liksom terrängkörning i samband med renskötseln kan emellertid innebära ett hot. Risken är störst i anslutning till renskötselanslaggningar, vid transportleder till anläggningarna samt utmed flyttleder.

Nationellt sett är skogsbruk det största hotet mot de skogliga naturtyperna. För den del av Natura 2000-området som inte är skyddad som naturreservat är detta fortfarande ett reellt hot. Större delen av Natura 2000-området är emellertid skyddat som naturreservat och här torde inte skogsbruket längre vara ett lika uttalat hot. Skogsbruk i anslutning till området kan emellertid trots det innebära ett hot eftersom fragmentering av naturtypen kan ge upphov till brist på genflöde mellan populationer. Likaså kan avverkningar, markavvattning, skogsbilvägar med mera i anslutande områden leda till att hydrologin i delar av området påverkas negativt.

ANDRA HOT:

- » Luftföroreningar och kvävedeposition kan förändra näringsstatus och artsammansättning.
- » Ett för stort viltbete kan innebära att lövträden inte får chans att växa upp till fullstora träd.
- » All form av markavvattning eller annan påverkan på hydrologin.
- » Kalkning och gödning.
- » Alla mänskliga ingrepp som innebär vandringshinder eller att vattendragets naturliga flödesdynamik förändras.

- » Inplantering av främmande arter.
- » Ett för omfattande turisttryck.

Silikatrasmarker (8110)

För silikatrasmarker kan såväl alltför intensiv störning av tramp som helt utebliven störning av tramp (såväl människor som djur) vara ett hot. I det senare fallet kan det leda till igenväxning.

Fjällbjörkskog (9040)

Exempel på hot mot naturtypen:

- » Exploatering för turiständamål.
- » Förändringar i hydrologin.
- » Terrängkörning eller annan aktivitet som leder till omfattande markslitage är ett stort problem på många ställen i länet, inte minst i fjällen och de fjällnära områdena.
- » Stora virkesuttag är ovanligt men i år i förekommande fall ett hot.
- » Ett extensivt renbete är ofta en förutsättning för gynnsam bevarandestatus. Ett för hårt betetryck och för mycket tramp från renar liksom terrängkörning i samband med renskötseln kan emellertid innebära ett hot. Risken är störst i anslutning till renskötselanläggningar, vid transportleder till anläggningarna samt utmed flyttleder.

Hotbild för sjöar och vattendrag

- » Fiske som är ensidigt mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till sjöns naturliga produktionsförmåga. Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.
- » Utsläpp av föroreningar från punktkälla, till exempel avlopp, täkt, gruva eller annan verksamhet.
- » Kalkning av omgivande stränder och våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter. Kalkning av naturligt sura (icke antropogent försurade) vattendrag påverkar förutsättningarna för de arter som är anpassade till naturligt sura förhållanden.
- » Broar och vägtrummor kan utgöra vandringshinder och vara flaskhalsar vid höga flöden (med risk för utspolning av vägbankar mm).

TILLKOMMANDE HOT FÖR VISSA NATURTYPER:**Ävjestrandsjöar (3130)**

- » Överdämning och/eller onaturligt låga vattenstånd kan leda till erosion, försumpning och/eller igenväxning i strandzonen. Jordbruk i tillrinningsområdet; markavvattning och regelbunden rensning av diken kan orsaka grumling. Extensivt jordbruk bidrar dock ofta till att hålla betesmarker och strandängar öppna.
- » Försurning – ävjestrandsjöar kan ha låg buffringskapacitet mot försurande ämnen vilket ökar riskerna för onaturlig sänkning av sjöns pH.

Alpina vattendrag (3220)

- » Reglering av vattenföringen; småskalig utbyggnad i kvarvarande oreglerade vattendragssträckor eller fortsatt/ökad påverkan i redan reglerade vatten.
- » Byggande av terrängvägar/överfarter kan innebära vandringshinder.
- » Försämrade vattenkvalitet orsakad av antropogena (av människan skapade), diffusa källor – försurning, miljögifter (inklusive metaller) och eutrofiering.

Hotbild för arterna**Lodjur (1361) och Järv (1912)**

Illegal jakt är det allvarligaste hotet mot både lodjur och järv. Rävskabb och trafik skördar även offer bland lodjuren. Järvbeståndet kan begränsas av födobrist på vintern.

Fjällräv (1911)

De uteblivna eller mycket försvagade sork- och lämmelcyklerna i fjällen de senaste 20 åren har försämrade fjällrävens överlevnad högst väsentligt. Ett relativt rikt lämmelår 2001, med åtminstone 9 föryngringar av fjällräv, inger dock ett visst hopp inför framtiden. Rödrävens expansion upp i fjällrävens utbredningsområde medför en risk att rävskabben ska drabba även fjällräven. Rödräven konkurrerar dessutom med fjällräven om lyorna, är en predator på fjällräv samt konkurrerar om födan. Brist på döda djur (till exempel rovdjursdödade renar) under vintern riskerar att medföra förhöjd dödlighet för de få kvarvarande fjällrävarna. Fjällräven är numera så sällsynt att det kan uppstå svårigheter för de få kvarvarande djuren att träffa på varandra och bilda par.

Utter (1355)

Höga halter av PCB (polyklorerade bifenoler) har tidigare orsakat drastiska nedgångar av utterbeståndet i Sverige. Situationen på miljögiftsidan är dock förbättrad och under den senaste tioårsperioden har detta bland annat medfört ett generellt sett ökande utterbestånd och en spridning in i tidigare uttertomma områden. Reglering av vattendrag, utbyggnad av vattenfall och strömsträckor. Biltrafiken skördar årligen ett relativt stort antal uttrar vilket inte är försumbart med tanke på att det svenska beståndet fortfarande är relativt litet. För

utterpopulationen som helhet är sannolikt inte trafiken ett av de allvarligaste hoten men lokalt, framför allt i delar av södra Sverige, kan trafiken vara en begränsande faktor.

Drunkning i fasta fiskeredskap. Här kan man ta lärdom av Danmark som har arbetat en hel del med att göra vissa fiskeredskap som dränker uttrar "uttersäkra".
Störning: Uttern verkar inte vara så störningskänslig som man kan tro. Det finns utter i till exempel centrala Mora, Uppsala, Nyköping och Norrtälje. De är påfallande okänsliga för störningar som är konstanta eller regelbundna och som inte direkt är riktade mot vattenbiotopen till exempel bakgrundsbuller från en tätort eller jordbruksmaskiner. Däremot, vid en oregelbunden störning (till exempel vid intensiv kanotpaddling vissa helger), visar uttrarna tecken på att bli störda.

Bevarandeåtgärder

Övergripande lagstiftning

Ett tillståndskrav har införts i Miljöbalken som innebär att det är förbjudet att utan tillstånd bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden. Tillståndsplikten "fångar upp" såväl verksamheter och åtgärder som i övrigt regleras i Miljöbalken liksom de som regleras i annan lag. Förutsättningarna för att ge tillstånd anges i 7 Kap 28 b § och 29 §. Tillstånd får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden inte kan skada de förtecknade naturtyperna i Natura 2000 området, eller där denna inte innebär en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av de arter som avses att skyddas.

Regionala miljömål

- » Riksdagen har beslutat om 15 övergripande miljömål. Länsstyrelsen har haft till uppgift att anpassa dessa till länets förhållanden. Föreliggande Natura 2000-område bidrar exempelvis till uppfyllandet av följande regionala mål:
- » Skyddet för värdefulla natur- och kulturmiljöer vid och i sjöar och vattendrag skall utökas; minst hälften av miljöerna skall vara skyddade. Kunskaperna skall successivt förbättras.
- » Totalt cirka 215 000 hektar skyddsvärd skogsmark i länet undantas från skogsproduktion, varav 130 000 hektar är statligt områdesskydd och cirka 85 000 hektar är frivilliga avsättningar.
- » Mängden hård död ved skall öka med minst 25 procent.
- » Både arealen äldre lövträdsrik skog och arealen gammal skog skall öka med 5 procent jämfört med läget år 1998.
- » Våtmarker som i länets våtmarksinventeringar eller i myrskyddsplanen utpekats som skyddsvärda lämnas för fri utveckling utan mänskliga ingrepp.
- » Motordriven barmarkskörning får ej ske på ofrusna våtmarker med högt skyddsvärde och skall begränsas på övriga våtmarker.
- » Arealen brukad/hävdad åkermark och slätterängar skall uppgå till minst samma nivå som år 2000 och betesmarkerna ska öka med minst 10 procent jämfört med år 2000.
- » Arealen brukad/hävdad jordbruksmark på fjällägenheter och fäbodgårdar skall ligga kvar på minst samma nivå som år 2000. Fäboddriften skall öka vad gäller antalet fäbodas med slätter och bete och antalet fäbodas med mjölkdjurshållning skall ligga kvar på minst 2000 års nivå. Minst 60 fäbodas hävdas genom bete och/eller slätter; minst 35 fäbodas brukas traditionellt med mjölkdjurshållning; minst fem fäbodas skyddas som kulturresevat eller byggnadsminne.
- » Minskning av störningar på flora, fauna, renskötsel och för icke motorburen turism skall minska i hela fjällvärlden.
- » Livskraftiga självreproducerande, lokala fiskbestånd i fjällens sjöar och vattendrag skall bibehållas och stärkas.
- » Speciellt värdefulla miljöer, såväl samiska miljöer som fjällnära jordbruk/fäbodas i länets fjälltrakter, skall vara kända, vårdade och skyddade.
- » Jämtlands län skall ha hållbara naturbetesmarker inom länets fjällområden.

Skydd

En mycket stor del av Natura 2000-området är sedan 1993 ett naturreservat vilket torde vara ett lämpligt skydd även för framtiden.

Fridlysning

För alla orkidéer ett antal andra arter råder ett generellt förbud att plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada vilt levande exemplar samt att ta bort eller skada frön eller andra delar. Vilka arter det gäller kan exempelvis hittas på hemsidan för Naturvårdsverket: <http://www.naturvardsverket.se>

Ingen negativ påverkan på hydrologin

All markavvattning eller andra åtgärder, inom eller utom Natura 2000-området, som kan riskera att påverka hydrologin i området negativt ska undvikas.

Terrängkörning

Barmarkskörning med främst fyrhjuling är en ökande verksamhet som kan orsaka bestående skador på våtmarksvegetation i såväl fält- som bottenskiikt. Spåren blir också en typ av diken.

Det är därför viktigt att terrängkörningslagen (SFS 1975:1313) samt terrängkörningsförordningen (SFS 1978:594) efterlevs. Om det skulle visa sig att det trots detta uppstår skador behövs åtgärder för att begränsa körningen och dess effekter:

- » Inventering av eventuella skador
- » Kanalisering till områden med låg känslighet och förstärkning av leder med högt slitage.
- » Information till markägare och aktörer inom skogsbruk, rennäring, jakt- och turism.

Det är viktigt att de regler som finns angående snöskoterkörning efterlevs. Skulle det i framtiden visa sig att snöskoterkörning innebär ett hot får man då ta ställning till lämpliga åtgärder.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Områdets Natura 2000-status bör inte innebära några ytterligare begränsningar av jakt, fiske och friluftsliv (inom allemansrättens ram) jämfört med tidigare. Åtminstone inte så länge de naturvärden som legat till grund för utpekandet av Natura 2000-området inte riskerar att skadas. Det är dock viktigt att jägare, fiskare och övriga människor idkande friluftsliv tar god hänsyn till växtlighet och djur- och fågelliv.

Bevarandeåtgärder utanför området

SKYDDSZONER VID SKOGSBRUK

Det är önskvärt med en förhöjd naturvårdsambition i zonen närmast utanför Natura 2000-området. Vid en eventuell framtida avverkning ser vi gärna att åtminstone på de närmaste 30 metrarna av Natura 2000-området en skärm lämnas. Skogen i denna zon brukas lämpligen så att skogen kontinuerligt har ett trädskikt med vuxna träd, så kallad kontinuitetsskogsbruk.

Gödning och kalkning i skogsområden runt Natura 2000-området ska begränsas.

Skyddszon mot området bör vara minst 50 meter.

Vid avverkningar, gödsling, kalkning med mera i områden där vattenföringen leder in i Natura 2000-området måste särskild hänsyn tas.

Skötsel utanför Natura 2000-området

Omgivande mark är idag hårt präglad av skogsbruk. Markägare till närliggande områden har emellertid stora möjligheter att hjälpa till att bevara naturvärdena som finns i området genom att exempelvis vid röjningar, gallringar och slutavverkningar gynna förekomst av gamla, döende och döda träd av olika trädslag. Lövträd såsom asp, sälg och rönn är särskilt värdefulla.

Skötselåtgärder

Enligt ändamålsbeskrivningen till naturreservatsbeslutet skall området i huvudsak lämnas att utvecklas fritt och friluftslivet kanaliseras till vissa områden och leder.

I skötselplanen för Hotagens naturreservat skrivs att syftet med naturvårdsförvaltningen är:

1. Bevara och vårda områdets olika naturtypers ekosystem och naturliga processer samt att bevara landskapets orörda karaktär i väsentligen orört och ostört tillstånd.
2. Bibehålla områdets goda förutsättningar för rörligt friluftsliv genom att befintliga leder underhålls. Den nuvarande kanaliseringen av friluftslivet skall kvarstå varigenom störningarna på naturen begränsas.

Särskild skötsel, hävdad mark

För fjällägenheterna Almdalen och Munsvattnet med byggnader och hävdade marker är målet att bibehålla mark och byggnader i hävdad skick. Riktlinjen för skötseln är sedvanlig hävd och underhåll av mark och byggnader.

Almdalen har ingått i ett "LIFE Naturprojekt" där restaureringsåtgärder genomförts för att bibehålla och återskapa gårdens öppna slätter- och betesmarker.

Särskild skötsel, brandområden

Länsstyrelsen avser att i samråd med berörd räddningstjänst revidera avsnittet om brandområden i skötselplanen till naturreservatet.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Från och med 2004 och framåt görs ett nationellt arbete med åtgärdsprogram för hotade arter. Området hyser lodjur och järv vilka omfattas av åtgärdsprogram och vid behov ska bevarandeplanen och därmed skötseln anpassas för att gynna dessa.

Flygtrafik

Idag råder landningsförbud vilket torde vara ett lämpligt skydd även i framtiden. Om flygtrafik trots detta skulle innebära ett hot mot gynnsam bevarandestatus bör överflygningsförbud övervägas, (inom ett visst avstånd från marken).

Rennäring

Renbete är viktigt för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för vissa naturtyper. Samtidigt är det viktigt att rennäringen liksom andra näringar tar erforderlig naturvårdshänsyn, exempelvis genom lämpligt betestryck och et väl planerat anspråkstagande av berörda marker. Det är viktigt att Statens jordbruksverks föreskrifter om hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid renskötsel efterlevs (SJVFS 1996:121).

Bevarandestatus för Natura 2000-området Gråberget-Hotagsfjällen

För att kunna säkra det långsiktiga bevarandet av utpekade naturtyper och arter samt bedöma behov och prioriteringar av bevarandeåtgärder krävs en bedömning av det specifika områdets bevarandestatus.

Denna bedömning utgår från tillståndet hos ingående naturtyper i förhållande till de mål som fastställts för området. Områdets hotbild vägs in för att ge en uppfattning om hur områdets förutsättningar kommer utvecklas i framtiden. För Natura 2000-området Gråberget-Hotagsfjällen bedöms bevarandestatusen vara gynnsam.

Observera att detta område är otillräckligt undersökt och att denna bevarandestatus endast är en preliminär bedömning.

Motivering

Området är formellt skyddat genom naturreservat. Majoriteten av bevarandemålen för området anses vara uppfyllda. För bevarandestatus av ingående naturtyper och arter, se beskrivningen av respektive naturtyp och art.

Bevarandestatus nationellt för ingående naturtyper

Ävjestrandsjöar (3130)

Skälen till att naturtypen inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus i boreal och kontinental region är att återhämtningen från försurningen är långsam, vattenregleringar motverkar naturliga vattenståndsfluktuationer och skapar vandringshinder, förbrukning pågår (framför allt i södra delen av boreal region) och kräftpest hotar den typiska arten flodkräfta.

Alpina vattendrag (3220)

De alpina vattendragen utgör en relativt opåverkad rest av Sveriges i övrigt, av reglering, kanalisering och markanvändning, påverkade vattendrag.

Alpina hedar (4060) och Alpina videbuskmarker (4080)

Status god. Naturtypen är vanligt förekommande i fjällområdet, främst i de låg- och mellanalpina bältena. Stora arealer är skyddade inom befintliga naturreservat och nationalparker.

Alpina silikatgräsmarker (6150)

Bevarandestatusen är god. Naturtypen är vanligt förekommande i fjällområdet. Stora arealer är skyddade inom befintliga naturreservat och nationalparker. Inga betydande arealer är idag utsatta för direkta hot pga. markförändring eller luftföroreningar.

Alpina kalkgräsmarker (6170)

Låtgörtängsvegetation på kalkrikt underlag i fjäll och fjällnära områden har liten utbredning i Sverige.

Högtängar (6430) och Höglänta slätterängar (6520)

De äldre typerna av fodermarker, ängar och betesmarker som tidigare varit dominerande både arealmässigt och ekonomiskt har fått minskad ekonomisk betydelse. Särskilt slätterängarna har nästan helt och hållet utgått ur jordbruksproduktionen. Av den ängsareal som fanns för hundra år sedan återstår endast en ytterst liten rest. Inom det nuvarande miljö- och landsbygdsprogrammet hävdas cirka 6 000 ha ängsmark och cirka 400 000 hektar betesmark.

Öppna mossar och kärr (7140)

Totalarealen av naturtypen i landet har minskat rejält under 1900-talet, men fortfarande finns stora arealer kvar. Där naturtypen spolierats är uppodling, markavvattningsprojekt och storskaliga torvtäkter oftast anledningarna till förstörelsen. En stor andel av naturtypen har lokala skador i form av små husbehovstäkter och markavvattningsprojekt. Förekomster av naturtypen som ligger i stora myrkomplex och i fjällen är oftast bäst bevarade.

Rikkärr (7230)

Totalarealen av naturtypen i landet har minskat avsevärt under 1900-talet. Då kärren ofta ligger på bördiga jordar har de tidigt dikats ut när åkerbruket spritt sig ner i dalgångar och på fuktiga marker. Större arealer av naturtypen återfinns framförallt i Jämtland och Norrbotten. Generellt måste dock noteras att mycket få rikkärr återstår i odlingsbygder över hela landet. Där naturtypen spolierats är oftast markavvattningsprojekt, uppodling och förändringar i grundvattenflödena anledningen till förstörelsen. En stor andel av förekomsterna av naturtypen har lokala skador i form av diken. Igenväxningen med påföljande beskuggning och ändrade konkurrensförhållanden i naturtyp på grund av upphörd hävd kan komma att bli ett allvarigt problem framöver.

Aapamyror (7310)

Naturtypens utbredningsområde har inte minskat, däremot har totalarealen minskat något under 1900-talet. Där naturtypen spolierats är markavvattningsprojekt och storskaliga torvtäkter de främsta anledningarna till förstörelsen. Stora arealer av naturtypen finns kvar. En stor andel av förekomsterna har emellertid lokala skador i form av små husbehovstäkter och markavvattningsprojekt.

Silikatrasmarker (8110)

Den nationella bevarandestatusen bedöms vara gynnsam.

Kalkrasmarker (8120)

Den nationella bevarandestatusen bedöms vara gynnsam.

Taiga (9010)

Den nationella bevarandestatusen bedöms vara ogynnsam. Skäl till att naturtypen inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus är att skogsbruks-åtgärder såsom slutavverkning, röjning och gallring fortsätter. Inslag av främmande trädslag kan vara ett problem. Stora klövviltstammar kan påverka sammansättningen av trädslag på ett negativt sätt, framför allt genom att asp, rönn och sälg men även tall betas ned. Den aktuella förekomstarealen ligger betydligt lägre än referensvärdet, vilket visar på att naturtypen har otillräcklig förekomst idag, dessutom minskar den i omfattning. Problematiken förväntas fortsätta och eventuellt förstärkas med ökad skogsgödsling och dikningsverksamhet. Dessutom kommer sannolikt det höga kvävenedfallet i södra delen av landet att bestå. Ett undantag utgörs av brandfält som ökat något och sannolikt kan komma att öka inom en nära framtid.

Fjällbjörkskog (9040)

Naturtypen dominerar den subalpina regionen i fjällvärlden, det vill säga övergångszonen mellan barrskog och kalvfjäll, uppskattningsvis 1 160 000 hektar i landet. Det finns inget omedelbart hot idag. Den övervägande delen av fjällbjörkskogen utgörs av skogligt impediment, där skogsbruk i princip inte är tillåtet. Endast enstaka träd får fällas om naturmiljöns karaktär inte förändras därav. Det har heller inte varit någon betydande historisk förlust av naturtypen.

Näringsrik granskog (9050)

De naturvärden som är relaterade till naturtypen består ofta av ett artrikt fältskikt med kärlväxter och marksvampar. Rika orkidélokaler (till exempel guckusko) förekommer främst i Jämtland. Områden med gammal skog och lång trädkontinuitet är ovanligt, men i de fall de förekommer har de även mycket höga naturvärden kopplade till grova träd, mycket död ved och stor artrikedom av främst svampar, lavar och insekter. Totalt finns cirka 140 000 hektar i landet. Den är vanligast i de kalkrika delarna av den boreala regionen, varav cirka en tredjedel i Jämtland, speciellt av högörttypen. De kan då utgöra smala stråk i en mosaik tillsammans med till exempel Taiga (9010), men kvaliteten varierar. Naturtypen är hotad av skogsbruk, eftersom den ofta innehåller stora ekonomiska värden. Objekt med höga naturvärden och hög ålder minskar därför stadigt genom avverkningar. Naturtypen har inte prioriterats lika högt i det nationella områdesskyddsarbetet, som mer urskogsliga barrskogar av lägre bonitet.

Skogbevuxen myr (91D0)

Den totala arealen av naturtypen har minskat betydligt i landet under 1900-talet, både genom skogsbruk och genom markavvattning. En stor andel av naturtypens objekt har lokala skador i form av diken. Naturtypens utbredningsområde har inte minskat utan förekommer i hela landet, med tyngdpunkt på Norrlandslänen. Naturvärdet varierar beroende på graden av mänsklig påverkan. Det största hotet mot naturtypen utgörs fortfarande av skogsbruk, ändrad vattenregim, förändrad hydrologi samt torvutvinning. Uppskattad total areal av naturtypen i hela landet är cirka 2 000 000 hektar.

Bevarandestatus nationellt för ingående arter

Utter (1355)

Utter finns utbredd i Norrland, stora delar av Svealand samt lokalt i Götaland. Optimala miljöer för arten är vatten som erbjuder riklig tillgång på lättfångad föda året runt och som har tillgång till platser där den kan vila ostört, föda upp ungar etcetera. Den alpina utterpopulationen har kontakt med den norska populationen som uppgår till i storleksordningen 20 000 djur, där de flesta dock finns vid kusten. Utter ökar i Sverige men det finns fortfarande stora tveksamheter vad gäller utterns reproduktionsframgång (Mia Bisther, Anna Roos, Thomas Sjöåsen, Oskar Norrgrann). Höga halter av "nya miljögifter" såsom PFOS och PBDE har uppmätts i uttrar och vad dessa halter innebär för arten har vi ännu ingen kontroll på. I Norge anses beståndet ha minskat med minst 30 procent 1996–2011 och bedöms därför inte kunna påverka de svenska beståndet i positiv riktning. Antalet reproduktiva individer skattas till 1100 (900 till 1400). Antal reproducerande honor beräknas till 550 (450 till 700) vilket innebär $550 \times 2 = 1100$ (900–1400) könsmogna individer. Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. AOO grundar sig på antal reproducerande honor ggr 25 kvadratkilometer. Populationen är ökande. Arten har under de senaste 10 till 15 åren koloniserat nya områden i Götaland och Svealand. Beroende på vilka av de skattade värdena som används varierar bedömningen från Nära hotad (NT) till Sårbar (VU).

Lodjur (1361)

Lo, som är ett skogsdjur, finns i Norrland och Svealand samt lokalt men under spridning i Götaland. Sverige och Norge delar samma population och därmed ökar livskraften för delpopulationerna i respektive land. Åren 2009/2010–2012/2013 konstaterades genom inventeringar i medeltal 302 familjegrupper i Skandinavien, varav 231 i Sverige. Detta motsvarar 1 800 (1 400–2 200) individer i Skandinavien, varav 1 400 (1 100–1 600) i Sverige. Antalet könsmogna uppgår till 70 till 75 procent av totala antalet individer, det vill säga cirka 1 250 i Skandinavien, varav knappt 1 000 i Sverige. Inventeringen som genomfördes 2013/2014 resulterade i 750–950 individer (525–712 reproduktiva). Även om denna inventering inte blev tillfredsställande genomförd i vissa delar av landet så tyder allt på att antalet reproduktiva individer understiger 1000. Antalet reproduktiva individer skattas till 900 (800–1000). Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. Populationen minskar med mer än 10 procent inom 15 (= 3 generationer) år. Minskningen avser antalet reproduktiva individer (populationen var relativt stabil i början av seklet, men har minskat under senare tid - data från årliga lodjursinventeringar). De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Sårbar (VU). Fortgående minskning förekommer i kombination med att antalet reproduktiva individer är lågt vilket gör att arten hamnar i kategorin Sårbar (VU).

Järv (1912)

Järv förekommer i fjällen och fjällnära områden samt på flera platser i Norrlands inland. Sverige delar populationen med Norge och därmed ökar livskraften för delpopulationerna i respektive land. Dock är delpopulationerna i nordligaste Norge och i sydvästra Norge genetiskt väl differentierade, vilket visar på ett begränsat genutbyte mellan dessa och den gemensamma norsk-svenska populationen. Antalet reproduktiva individer skattas till 400 (325–490). I medeltal uppgick den totala skandinaviska populationen till 1060 individer 2010–2013, varav drygt 700 i Sverige. Andelen köns mogna av dessa är 50–60 procent, det vill säga cirka 580 i Skandinavien varav cirka 400 i Sverige. Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. AOO = 200 revir x 150 kvadratkilometer. Populationen är ökande. Även utbredningsområdet ökar. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Sårbar (VU). Antalet individer bedöms vara lägre än gränsvärdet för Sårbar (VU) enligt D-kriteriet. (D1).

Kungsörn (A091)

Kungsörn häckar i fjällen och i angränsande barrskogar från norra Dalarna till finska gränsen i Torne lappmark, i barrskogsområden från mellersta Dalarna-Hälsingland till Torneälven i Norrbotten samt på Gotland och i Skåne. Arten har under senare tid även etablerat sig med enstaka par i flera andra landskap i Götaland och södra Svealand. Kungsörn är beroende av grova träd eller klippstup för placering av boet. Lämpliga träd för placering av bo kan bli en begränsande faktor kommande 30 år (tre generationer). Arten är dessutom utsatt för förföljelse och beståndet påverkas negativt även av blyförgiftning och kollisioner med tåg, ledningar och vindkraftverk. Antalet reproduktiva individer skattas till 1360 (1 160–1 600). Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. AOO = antal par x 10 kvadratkilometer. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. På 30 års sikt har beståndet ökat med 20–30 procent, men under 2000-talet finns tecken på försämrad reproduktionstakt och att det möjligen även sker en populationsminskning i delar av övre Norrland. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Nära hotad (NT). Antalet individer bedöms överstiga gränsvärdet för Sårbar (VU) enligt D-kriteriet. (D1).

Fjällräv (1911)

Fjällräv har en mycket liten och fragmenterad förekomst i det svenska kalfjällsområdet söderut till Dalafjällen. De svenska fjällrävarna har kontakt med den norska populationen som i genomsnitt de senaste tio åren har uppgått till knappt 50 vuxna individer. Då den norska populationen för sitt fortbestånd är beroende av kontinuerligt stöd bedöms den inte påverka rödlistebedömningen av den svenska stammen. Artens existens i Sverige hotas av rödrävens expansion i fjällvärlden och uteblivna smågnagartoppar. Fjällräv bedömdes som Akut hotad (CR) 2010 men en populationsökning de senaste tio åren medför nu kategori EN. Merparten av uppgången har skett i två områden med intensiva bevarandeåtgärder. I det ena av dessa områden har den reproducerande populationen dock minskat med 50 procent 2013–2014, som en följd av att rödrävs skabb spridits bland fjällrävarna i området sedan vårvintern 2013. Det finns en risk att fjällräven försvinner från denna lokal vilket skulle öka isoleringen

ytterligare mellan de livskraftiga lokalområdena. Antalet reproduktiva individer skattas till 80 (50–130). Antalet reproduktioner 2007–2014 var 25,35,2,30,65,0, 20 respektive 50. Den Fennoskandiska populationen uppgick i genomsnitt till cirka 120 vuxna individer under den senaste 10-årsperioden, varav cirka 80 i Sverige. Av dessa är flera individer så pass isolerade att de inte finner en partner. Antalet lokalområden i landet skattas till 3. Dessa är belägna i Jämtland och Västerbotten. Det är mycket liten kontakt mellan dessa. Det nordligaste lokalområdet ligger i norra Västerbotten och inkluderar några lyor i gränsfjällen mellan Västerbotten och Norrbotten. I resterande del av Norrbottens fjällvärld förekommer endast ett fåtal vandrande fjällrävar och det har bara skett en reproduktion de senaste tio åren (2014). Utbredningsområdets storlek (EOO) överskrider gränsvärdet för rödlistning. Förekomstarean (AOO) skattas till 650 km². I medeltal 25 reproduktionslokaler x 25 kvadratkilometer. Populationen är ökande. Den fluktuerande fjällrävstammen har uppvisat en positiv trend de senaste 10 åren tack vare intensiva skyddsåtgärder som till exempel utfodring av fjällräv och jakt på rödräv, men till stor del även på grund av återkommande lämmeltoppar sedan sekelskiftet. Extrema fluktuationer förekommer i förekomstarean och antalet fullvuxna individer. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Starkt hotad (EN). Antalet individer bedöms vara lägre än gränsvärdet för Starkt hotad (EN) enligt D-kriteriet. (D).

Uppföljning

Området bör uppföljas kontinuerligt för att upprätthålla en långsiktigt gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och naturtyper samt för att kunna utvärdera områdets bevarandeåtgärder och behov av ytterligare åtgärder. I de fall området inte har något formellt skydd är fortlöpande uppföljning av bevarandetillståndet prioriterat.

Om särskilda skötselåtgärder har specificerats för Natura 2000-området bör uppföljning ske med jämna intervall utgående från tidpunkten för senaste åtgärd. Även verksamheter eller åtgärder som sker i anslutning till Natura 2000-området kan ha en negativ inverkan på de ingående naturvärdena i området, och kan därmed vara skäl för ytterligare uppföljning.

Litteratur

Eide, W. (red.). (2014). Arter och naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013. Uppsala: Artdatabanken SLU.

Naturvårdsenheten. (2007). Bevarandeplan för Natura 2000-område Gråberget-Hotagsfjällen SE0720199. Östersund: Länsstyrelsen Jämtlands Län.

Naturvårdsverket. (2003). Natura 2000 i Sverige, Handbok med allmänna råd. Stockholm: Handbok 2003:9.

Länsstyrelsen Jämtlands län. 1990. Skötselplan för Hotagens naturreservat.

Naturvårdsverkets art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000: www.naturvardsverket.se

Artdatabankens information om rödlistade arter:
<http://artfakta.artdatabanken.se/>

Läs mer om Natura 2000:

Naturvårdsverkets hemsida
<http://www.naturvardsverket.se>

Länsstyrelsen Jämtlands läns hemsida
<http://www.lansstyrelsen.se/Jamtland>

Länstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland